

ՄԻՒՌՈՆՈՒԱԺ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

ՄԻՒՌՈՆԵԼԻ

ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ

2084

*ԱՅՆԻ՝ Զար-Պաթա և Վերաբեթի
Համայն Եղբայրներ*

Անցնող տարւան Հայ եկեղեցական կեանքի
ամենէն յատկանշական դրուագը Ս. ՄԻԻՌՈՆԻ
օրհնութիւնն էր Անթիլիասի մայրավանքին մէջ
(22 Հոկտեմբեր, 1972)։

Յառաջիկայ Նոր Տարւան եւ մեր Փրկչի՝
Յիսուսի Քրիստոսի խորհրդաստանչ Ծննդեան
օտի առիթով, երբ արտի պարտք կը զգանք շնոր-
հաւորել Ձեզ եւ մեր մաղթանքները հաղորդել
Ձեր արեւածառութեան եւ երջանկութեան համար,
կը ցանկանք որ Ս. Միւռոնի խորհուրդով գե-
ղեցկանայ եւ ծաղկի Ձեր կեանքը 1973 տա-
րւան եւ գալիք բոլոր տարիներու ընթացքին։

Մեր փրկիչը հայ արքայազան բանաստեղծ ու
աղօթասաց հեղինակին մտահայեցողութեամբ
պատկերացուեալ է որպէս միւռոն, շնորհաց աղ-
բիւր. —

ԴՈՒ ԵՍ ՄԵՌՈՆ

ԱՄԲԻԾ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱՆԱՀԱՐՏ

ՈՐ ՀԱՆԱՊԱԶ ԲՈՒՐԵՍ ՅԱՆՁԻՆՍ ՄԵՐ...

Թող այդ կրօնաթոյր եւ ազգաշունչ բոյրը
անսպառ ըլլայ Ձեր կեանքին մէջ։

Զար-Պաթա

5 Դեկտեմբեր, 1972

ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ս. Ամենափրկիչ վանք

Նոր-Ջուղա

ՄԻՒՌՈՆՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՄԻՒՌՈՆԵԼԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ

Վանքը կեանք էր այդ օր:

Եւ կեանքը հայութիւն էր այդ պահուն:

Միւռոնուած հայութիւն: Միւռոնապաշտ ազգութիւն:

Վանքը գեղեցիկ էր այդ օր:

Եւ գեղեցկութիւնը՝ քրիստոնէական հաւատքի ու ազգային ապրումի դաշն զգացումն էր այդ պահուն: Հոգեղէն անբարբառ բայց իմացեալ երգի մը նման, որ չես գիտեր ինչ խոր ու անտեսանելի ակունքներէ քակուելով՝ գիտակցական և առհաւական թելերով կը յօրինուէր մարդոց հոգիներուն մէջ ու կը դառնար արցունք՝ ոմանց աչքերուն մէջ, հիացում՝ շատերու նայուածքներուն մէջ, հաղորդութիւն՝ բոլորի հոգիներուն մէջ. մէկ խօսքով՝ ոգեխառնում մեր հայրերու

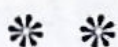
ամենագոր շունչին եւ ոսկի աւանդութեան հետ:

Թափօր լեռ էր հայոց վանքն այդ օր:

Ձէթն ու ծաղիկը կը պայծառակերպուէին՝ դառնալու համար անուշաբոյր և շնորհաբաշխ միւռն: Միւռնը կ'եռար հայ հաւատքի եւ ազգային ըմբռնումի կրակով: Եւ ծաղիկին ու ձէթին միազանգումին հանգոյն՝ վանքի բակին մէջ կ'եռար հայոց ժողովուրդը եւ կը միաձուլուէր հեղ մը եւս հաւատքի և հայութեան դարաւոր կաթսային մէջ....:

Խորհրդալից էր խորանն այդ օր:

Ոսկորներու, մասունքներու նուիրական տապանակին առջեւ: հայ նահատակներու յիշատակի սրտին մէջ վրանացեալ խորանին վրայ, հայկական սուրբ միւռնին հեղ մը եւս կ'ընդելուզւէր ու կը տարրանար հայուն նոր կեանքի ու զարթօնքի շարժումը: Ապրիլեան նահատակներու նշխարները տասնեակ հազարով հայ նորընձիւդ սերունդի զաւակներու կենսախայտ անձերոն մէջէն տեսակ մը նոր ծիլ ու ծաղիկ արձակած՝ կը միաձուլուէին միւռնին հետ, կը դառնային նոր կեանքին համար ուժի, ոգեւորութեան նոր աղբիւր դէպի գալիքն ու լինելիքը բացուած յորդումով:

Օրուան յուզման եւ խանդի ալիքն այժմ մեղմացած է արդէն: Այդ օր, վանքը իրենց համայնական տունին վերածած հայ մարդերը, հեռաստանեայ թէ մօտակայ զաղութներէ համախրմբուած, իրենց անհատական տուներուն եւ գործատեղիներուն են վերադարձած: Պահն է հիմա խորհրդածելու եւ մեր գիտակցութեան մէջ սուղուելու, այնտեղ արմատացնելու և բիւրեղացնելու համար Ս. Միւռոնի և սրբազան միւռոնօրհնութեան իմաստն ու տարողութիւնը, դերն ու արժէքը եւ կրօնական, եւ ազգային մարգերու մէջ:

Միւռոնը ձէ'թ է ու ծաղիկ՝ իբրեւ նիւթեղէն գոյութիւն: Բայց մեզի համար կը փոխակերպուի խորհուրդի, իմաստի ու կեանքի, երբ կը հանդիպի մեր հաւատքի հրաշակերպող հոսանքին եւ ազգային գիտակցութեան ներգօր կըրակին:

Կրօնները կարծես թերի են, անհրապոյր և անգեղեցիկ՝ առանց խորհուրդի: Այլապէս, մարդկային բանականութեան և փորձառութեան ծնունդ կրնան ըլլալ առաւել կամ նուազ չափով համոզիչ կամ օգտակար: Կրնան վերածուիլ չոր բարոյախօսութեան մը, եթէ պարպուին խորհուրդէն: Ան-

սլաշման կը դառնան դատարկ ձևապաշտութիւն մը, երբ դադրին նիւթին մէջէն, բայց նիւթէն անդին՝ գերբնականին զգացումին թելադրական ոյժն ըլլալէ:

Քրիստոնէական կրօնին մէջ բանական, բարոյախօսական և ծիսական - արարողական այս տուեալներուն հետ միասին և զանոնք դմբէթող իմաստով ու դերով կայ խորհրդականը (mystique ը), որուն արժէքն ու նշանակութիւնը դրապէս հասկցող և իր կեանքի մէջ անոնց տուն տուող եկեղեցիներէն մէկն է Հայոց եկեղեցին, ինչպէս այլաբանական թելադրականութեամբ օժտուն պատկերով մը բանաստեղծը ըսեր է.

« Եկեղեցին հայկական՝ մեն մի
 քարի տակ գննի,

Դէպի երկինք բարձրացող
 գաղտնի մամբայ մը ունի »:

Ջուրին մէջ, և յատկապէս անոր լուացողական յատկութեան մէջէն, կը տեսնէ բարոյական մաքրութեան և մաքրողականութեան խորհուրդը (= մկրտութիւն):

Հացին մէջ, և յատկապէս հացին սննդատու կարողութեան մէջէն, կը տեսնէ Քրիստոսէն ճառագայթող հոգեկան սնուցման, զօրացման ու կազդուրման ոյժը (= Քրիստոսի մարմինը):

ԳԻՆԻԻՆ մէջ, և յատկապէս գինիին կենսատու և կենդանարար զօրութեան մէջէն, կը տեսնէ զոհողութեան կենսանորոգիչ խորհուրդը, Քրիստոսի կողէն հոսած արեան պատկերով (= Քրիստոսի սուրբ արիւնը, հաղորդութեան խորհուրդ, անմահ և անմահարար պատարագ):

Պատկերին մէջ, և յատկապէս պատկերի գոյներով ու գիծերով նկարագեղուած դէմքերուն ու դրուագներուն մէջէն, կը տեսնէ զաղափարներ, զաղափարականներ, սրբական առաքինութիւն և սրբացուցիչ զօրութիւն (= միւռնոնուած նկարներու և խաչի ու սրբազան առարկաներու հանդէպ գերագոյն յարգանքի արտայայտութիւն եղող բարեպաշտական սովորութիւնները):

Ահա այսպէս երկիրն ու երկրայինը, նիւթն ու նիւթեղէնը, երկինքին ու երկնայինին, իմանալիին և պաշտելիին միացնող թելը խորհրդապատշաճաբար արարքն է, որ ինչպէս արևելեան այլ եկեղեցիներու, այնպէս և Հայ եկեղեցւոյ էութեան մաս կը կազմէ և հայ քրիստոնէի ապրումներուն ոսկին է:

*

* *

Միւռոնը, այդ շարքին մէջ, խտացեալ և ճառագայթուն խորհուրդն է Ս. Հոգւոյն: Երբ

հոգւով, հաւատքով թաթաւուն հոգւով, դիտութի՛
կը դառնայ սրբազնասուրբ այն նիւթը, որուն
հանդէպ հայ ժողովուրդը դարերէ ի վեր ունեցած
է գերագոյն աստիճանի հասնող պաշտամունքի
վերաբերում:

Ըստ աւանդութեան՝ Քրիստոսի երկոտասան
առաքեալներէն Թադէոսի ձեռքով, Առաքելական
դարու և առաքելական դործածութեան յատուկ
սովորութեամբ, Հայաստան բերուած և, դարեր
ետք, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի սրբագործ ձեռքով
օրհնուած միւռոնն է, որ Հայոց կաթողիկոսներու
շղթային հետ սրուակ առ սրուակ փոխանցուելով՝
ահա այսօր վերստին թարմանալով կը հասնի
մեզի: Եւ ի՜նչ խորհրդալից պատկեր — հինը նորին
մէջ տարրանալով, ինք կը մնայ միշտ նոր և
անսպառ, և նորը արմատներէն կեանք առնելով՝
կը դառնայ հոգևոր աւիշ՝ մեզ կապելով մեր հայ-
րերուն հետ և վերստեղծելով հայուն անքակտելի
և յաւերժական միութիւնը դարերով գծով:

Հայոց եկեղեցին իր կեանքը Աստուծոյ հա-
ղորդութեան մէջ ունենալու համար, միւռոնն է
ուրեցեր իբրև ամենէն թելադրական խորհրդա-
նիշ: Աղօթքը, ծէսը, Ս. Գրքի ընթերցումը բա-
նաւոր եղանակներն են այդ հաղորդութեան:
Միւռոնը, ժողովրդական բարեպաշտական առու-

մին մէջ, դերադոյն աստիճանի պաշտանքի խորհրդանիշն է, սրբագործման աղբիւր, հաղորդութեան ճանապարհ:

Աստուածայինով օծուն և Ս. Հոգիով սպունգացեալ միւռոնը Ս. Գրիգոր Նարեկացիի մտահայեցողութեամբ՝

— « Պանծալի պատկերն է երկնքի Արարիչին ».

— « Լուսապարար եւ խնկալից այս իւղը Քու երկնաւոր սիրոյդ նկարն է ».

— « Այս լուսակիր հիւրը Քու ձեռքիդ պատշելի պարգեւատրութիւնն է »:

Անմատչելի է այդ խորհուրդին բարձունքը: Անհասկանալի պիտի մնայ այդ խորհուրդին ներքին էութիւնը: Բոլոր խորհուրդներու ճակտի գիրն է կարծես մնալ իրենք իրենց հետ մինակ, բայց զգացնել իրենց ներկայութիւնը մարդու հոգիին, ինչպէս Արեգակը կը մնայ միշտ անմատոյց և անմատչելի, բայց իր ճառագայթը կը հասնի մարդուն...: Եւ եթէ խորհուրդներու երգիչ խորհրդապաշտ բանաստեղծը՝ Նարեկացին, ինք կ'ըսէ. « Բայց եւ ինչպէ՞ս կրնամ նառել, զայն բովանդակապէս հասկնալու յաւակնութեամբ », « որովհետեւ այս իւղին զօրութիւնը

անհաս եւ անբարեկամի է ինքնին, խորհուրդի արագասլաց թնւերով կը սաւառնի, մեր մտածածէն աւելի գերիվեր եւ անհուն համբով » ,
 ինչպէ՞ս կարենամ ես պատմել զանպատմելին,
 ըսել աւելին, քան ինչ որ կարելի է ըսել միայն
 խորհուրդի լուսանցքին...:

*

* *

Թողունք պահ մը խորհուրդի այս երկնասոյգ ոլորտը եւ դառնանք մեր ժողովուրդին և մեր պատմութեան:

Միւռոնը հայոց պատմութեան մէջ բացառիկ յարգանքի է արժանացած սրբական, սրբարար խորհրդանշի այս էական հանգամանքին հետ միասին նաև այն մասնաւոր հանգամանքին համար, որ ազգային բնոյթ ունի: Հայց. Եկեղեցւոյ միւռոնը հայութեան կնիքն է դարձած՝ ըլլալէ ետք կնիքը Ս. Հոգւոյն: Միւռոնով պայծառացած ճակատին համար կ'ըսենք. « հայո՛ւ ճակատ » . միւռոնուած մանուկին համար կ'ըսենք. « հայո՛ւ որդի » . երբ մկրտութենէն անմիջապէս ետք երեխան դրոշմի օծումն ընդունի իր ճակատին՝ կ'ըսենք. « ահա հիմա հայացաւ » :

Միւռոնը Հայց. Եկեղեցւոյ առանձնայատուկ,

ինքնանկախ նկարագիրը շեշտող խորհրդանիշն է հայ մարդու գիտակցութեան մէջ: Պատմական սիրուն և խորիմաստ դրուագ մը, շուրջ հազարամեակի մը խորքէն քակուած՝ ջերմ համոզումով և գրաւիչ յուզականութեամբ կը ճշմարտէ այս հայկական ըմբռնողութիւնը:

Տագնաւոր իջեր էր դարձեալ Հայոց աշխարհին մէջ: Կոտորակման, պատառ-պատառ բաժանման, կտոր առ կտոր մասնահատման դառն օրերն էին հայոց պատմութեան, երբ Բիւզանդիոն կը ջանար պարպել հայութիւնը Հայաստանէն, տանիլ բնակեցնել Բիւզանդական-յունական շրջաններ և կամաց-կամաց տարրալուծել իր արդէն իսկ հիւանդացեալ մարմնին մէջ:

Շուրջ երկու հարիւր տարիներու թագաւորութիւն մը, որ փառքի դրուագներ էր հիւսած հայոց պատմութեան մէջ, Բագրատունեաց շքեղ իրագործումը քաղաքական, տնտեսական, ընկերային, մշակութային, վանական-կրթական մարզերէն ներս (վկայ՝ փառախօս աւերակները Անի քաղաքին) կարծես հասեր էր իր մայրամուտին: Անիի լոյսերը սկսեր էին աղօտիլ....:

Ներքին անիմաստ պայքարներ՝ հետևանք արտաքին շահագործումներու՝ ուժաքամեր էին

հայոց այդ փոքր, բայց փոքրութեանը հակառակ՝ մեծ և փռապանծ պետութիւնը:

Անին քաղաքական սակարկութեան էր դըր-
ւած:

Գնորդը՝ Բիւզանդիոնի Վասիլ կայսրը՝ ե-
կեր էր Տրապիզոն:

Վաճառորդը՝ Յովհաննէս Սմբատ թագաւոր՝
միջնորդ էր ուղարկելը — Պետրոս կաթողիկոսը:

Աժան վաճառք. այնքան անմիտ, որ հայոց
բառարանին մէջ այլ բառ չէր կարելի գտնել
զայն նկարագրելու համար, բայց միայն հայ-
րենածախութիւն, այսինքն՝ ազգադաւաճութիւն:
Որովհետեւ, թագաւորն հայոց «պատուէր տունալ
էր հայրապետին. նքէ գրէ գիր եւ տուր կսակ թա-
գաւորին», «թէ զկնի մահուան իմոյ Անի չո-
ռումոց լինի»:

Ծախորդը խաբուած էր անշուշտ: Գնորդը
ուզեց պատուէլ իր գոհը, չզգացնելու համար
կարծես խաբուածութեան դառնութիւնը կամ
գիղջը:

6 Յունուար 1023 թուականին, տօն էր Աստ-
ւածայայտնութեան: Տրապիզոնի գետակին
շուրջ էին բոլորուած կայսր ու մետրապոլիտ,

իշխանք և հոգևորականք, աշխարհախումբ բազմութիւն: Զրօրհնեաց հանդիսութիւն էր — ժողովըրդական մեծ տօն յոյներու համար: Հայոց կաթողիկոսին տրուեցաւ բարձր դիրք, առաջին տեղ և պատիւ՝ օրհնելու համար ջուրը և միւռնոսով օծելու զայն:

Յոյները կ'արհամարէին հայոց միւռնոսը, այսինքն՝ Հայոց եկեղեցին: Թերի կը գտնէին զայն. թերակատար՝ անով կատարուած օրհնութիւնները: Մութ թաքստոցներու մէջ նստած թակարդամիտ անձերու նման գետի ափունքին, կաթողիկոսէն վար, շարուեր էին յոյն մետրապոլիտն ու իր հոգևորականները, որպէսզի վերստին օրհնեն հայոց կաթողիկոսէն « օրհնուած » և հայոց միւռնոսով « օծուած » ջուրը... (« զի ի ներքոյ կալով՝ զօրհնեալն ի հայոց Լրկին օրհնեսցեն »):

Բայց երբ կաթողիկոսի ձեռքէն հայոց միւռնոսը ծորեցաւ գետակին մէջ, լուսացնցուղ ճառագայթներ պայծառօրէն շառաւիղեցան ու պսպղացին ջուրին վրայ: Զարմանքը պատեց ներկաները և, ինչպէս կը վկայեն հայոց ժամանակագիր պատմիչները, բարձրացաւ վարկը հայուն, փաստուեցաւ ուղղափառութիւնն ու լուսեղինութիւնը հայոց հաւատքին: (« Եւ բարձրացաւ եղջիւր հա-

ւասոյս մերոյ», « եւ յոյժ գովեցաւ հաւասն հայոց »):

Զօրութիւնը հայոց միւռնոսին... երբ մանաւանդ կասկածի տակ դրուի անիկա կամ արհամարանքի առարկայ դարձուի օտարին կողմէ: Ինքնալ հայ ժողովրդին պէս կ'ընդվզի կարծես: Եւ ահա այսպէս հայ ժողովուրդի ինքնութեան և արժանապատուութեան խորհրդանիշը կեանք կ'առնէ հայ գիտակցութեան մէջ և սուրբ նախանձայուզութեամբ կը զինէ բոլորն անխտիր, նոյնիսկ եթէ այս կամ այն հաշուով մարդիկ հաւատարիմ գտնուած չըլլան հայկական արժէքներուն և գերագոյն շահերուն:

Որովհետեւ, միւռնոսուած ժողովուրդը չի կրնար միւռնոսը սրբել իր ճակտէն: Որովհետեւ, միւռնոսը ալ տարրացած է, խորասուզուած՝ իր գոյութեանը մէջ, նոյնացած՝ իր էութեանը հետ:

Եւ երբ, քսանչորս տարիներ ետք, Անին Բիւզանդացիներուն յանձնած այս կաթողիկոսը, Պետրոս Գետադարձ մականուանեալն, ինք ալ կ'աքսորուէր դէսլի Բիւզանդիոն, Վասիլ կայսեր յաջորդներէն՝ Կոստանդին Մոնոմախոսի կողմէ, ան, որ իր ձեռքով էր օծած նաև Բագրատունեաց Տան վերջին թագաւորը՝ Գագիկը, կը

զգար, թէ այլևս վերադարձ չուներ դէպի հայրենիք: Կ'ըմբռներ անշուշտ, որ Հայաստանի իր հօտը մնալով անգլուխ՝ ենթակայ պիտի ըլլար իր ինքնութեան կորուստի վտանգին: Կարծես կը նախատեսէր գործուած սխալին ահաւոր ու աղիտալի հետեւանքները: Դարման էր արդեօք սխալին չարիքը չէզոքացնելու համար մտածել փոխանորդ մը նշանակել յանձին Պաշիկ եպիսկոպոսին, որպէսզի հովուէր անտիրացեալ հօտը: Բայց այդ միջոցառումէն անդին, կարծես աւելի ապահով կը զգար՝ հայ միւռոնը անպակաս ընելով հայոց աշխարհէն և հայ ժողովուրդը գուրկ չպահելով անոր կենսատու զօրութենէն: Հայութեան ինքնութիւնն ու կրօնական անկախութիւնը խորհրդանշող հայոց միւռոնը պէ՛տք էր մնար հայոց աշխարհին մէջ, հայ ժողովուրդին հետ....:

Ուստի, ըստ պատմիչին վկայութեան՝ Պետրոս կաթողիկոս երկաթէ ամուր ամաններու մէջ ապահով կերպով լեցնելով 400 լիտր ծանրութեամբ և քանակութեամբ միւռոն՝ գաղտնի, թշնամի Բիւզանդացիներու աչքերէն հեռու, զանոնք թաղեց Անիի կողքին, Ախուրեան գետի հունին մէջ, որպէսզի «մի գուցէ անկանիցի ի ձեռս Հոռոմոց»:

Հայոց թագաւորը ինք ինկեր էր անոնց

ձեռքը և հեռացուեր՝ հայոց հողերէն: Հայոց կաթիլիկոսը ինկեր էր անոնց ձեռքը և տարուեր՝ Բիւզանդիոն: Բայց հայոց միւռոնը մնացեր էր հայոց ձեռքը, հայոց հողերուն մէջ, մարդերուն հետ՝ անոնց ինքնանկախ հայութիւնը հարազատ և տոկուն պահելու համար...:

Միւռոնեալ ժողովուրդը չէր կրնար անմիւռոն ապրիլ...:

Անիի աւերակներուն ընդերքներէն ո՛վ գիտէ ո՞ր հրաշագործ ձեռքը օր մը դուրս պիտի բերէ այդ պահեալ ու կնքեալ միւռոնը, հայ հողին մէջ ապրող այդ «գերափառ իւղ»ը, այդ «մըտասառաս եւ անարաս ջահաւորութեան նիւթ»ը, ինչպէս զայն կ'ըմբռնէ ու կը բնորոշէ խորհրդազգած հայ բանաստեղծ՝ Գրիգոր Նարեկացին:

✱

✱ ✱

Միւռոնն իր ճակատին դրոշմած, միւռոնն իր հոգիին հետ այսպէս խառնած, այդ ժողովուրդն ահա կը քալէ այսօր իր սեպհական հողի մէկ փոքր շերտին ակօսներուն մէջէն ու աշխարհի բոլոր պողոտաներու վրայէն: Ակօսներու մէջ կեանք կը ցանէ եւ «առաւել կեանք» կը հնձէ: Պողոտա-

ներուհն վրայ հաղարումէկ օտար մարդու կը հանդիպի, բայց մաքուր, ջինջ եւ անվթար կը պահէ իր միւռոնաբոյր հայութիւնը:

Վաղը հայրենի ակօսները նեղ պիտի դան իր ցորենին եւ իր ցանքին ու իր մշակներուն համար: Տեսէք ինչպէ՛ս կ'առատանայ ցորենը, ինչպէ՛ս կը լայննան ու կը խորանան ակօսները, ինչպէ՛ս կը բազմանան մշակները մեր հայրենի հողին վրայ, այն աստիճան, որ օտարներու այգիներու մէջ վարուցանք ընելու կը հարկադրուին յաճախ:

Դեռ երկա՛ր յամենան թերեւս հայ ժողովուրդի զաւակները այս ճամբուն մէջ: Դեռ օտարներու հետ շփումը աւելի սերտանայ եւ ստուեր նետէ մեր հայութեան դիմագծին վրայ: Բայց քանի հայը միւռոնն ունի իր ճակատին, միւռոնին փայլը լոյս պիտի դառնայ իր քայլերուն առջեւ եւ օտարութեան փոշին կեղտ պիտի չկապէ այդ ճակատին, իր ճանապարհը ուղի՛ղ պիտի ըլլայ, իր գնացքը՝ տոկո՛ւն ու յաղթ:

Միւռոնուած ժողովուրդի մը պարտք ու պատիւն է միշտ պայծառ պահել իր միւռոնելի՛ առաքելութիւնը: Իր ինքնութեան գիտակցութիւնը, միւռոնով խորհդանշուած, պէ՛տք է ուժեղանայ

հայութեան արժէքներու վերայայտնումով ու վերակենսաւորումով, հայկական արժանիքներու եւ առաքինութիւններու մաքրափայլութեամբ, հայկական արժանապատուութեան եւ նախանձախնդրութեան սրութեամբ եւ, վերջապէս, հայուն լինելիքին, «ամեն բանէ վնր» ին իրագործման համար աննահանջ կամքի պրկումով:

Միւռոնօրհնութեան արարողութիւնը այս անգամուան համար վերջ գտաւ Անթիլիասի մէջ: Այժմ կը սկսի միւռոնագործութիւնը — սուրբ միւռոնի կրօնական եւ ազգային իրարմէ անբաժան ու անքակտելի ազդեցութեան տակ ազգաշինական սրբազան գործին խանդավից շարունակութիւնը՝ ի խնդիր նորայայտ նուաճումներու:

Միւռոնօրհնութեամբ հայ ժողովուրդը հեղ մը եւս ապրեցաւ իր ընդ Աստուծոյ եւ ընդ միմեանս միութեան եւ հաղորդութեան բացառիկ եւ ներշնչական պահը: Խորհուրդի գերագօր հրաշքը կատարուեցաւ հեղ մը եւս: Անընդմէջ եւ անսպառ շարունակականութեամբ ապրած հայոց միւռոնը կը պահանջէ, որ այդ միութիւնը խորանայ, արմատանայ հայ մարդերու հոգիներուն մէջ ի ծագս աշխարհի, Հայաստանէն շառաւիղոյ ծիածան-կամարին տակ:

Այդ միութիւնը աւելի հրամայական է այսօր, քան երբեւիցէ եղած է անցեալին: Ո՛չ մէկ ատեն մենք այսքան ցրիւ, բաժան-բաժան դոյաւիճակ ենք ապրած իբրեւ ժողովուրդ, որքան կ'ապրինք այսօր՝ մեր կեանքի սփիւռքեան աշխարհատարած կացութեան և կարծես ցրումի և տարտղնումի տեսակէտէն հետզհետէ աճող պայմաններու բերումով: Մեր ինքնութիւնը, տունը կանգուն պահող և վեր բռնող սիւնին պէս, ամուր պէտք է մնայ: Հրամայական պահանջ է, որ այդ միութեան սկզբունքով, ոգիով և մղումով ու աճող կշռոյթով շարժի հայ կեանքը դէպի հայոց ապագան:

Այս է միւռնօրհնութեան գերագոյն դասը և խորագոյն իմաստը:

Ոբովհետեւ՝

Միւռնը հոմանի՛շ է միութեան:

Աղբիւրն է զօրութեան:

Մէ'կ է հայ միւռնը:

Մէ'կ է միւռնուած հայութիւնը:

Մէկ և միւռնեւի՛ պէտք է ըլլայ հայութեան առաքելութիւնը՝ միութեան, ամբողջականութեան, ներդաշնակ համատեղման լուսաստղին ուղղութեամբ ձգուած դէպի հայութեան ինքնելիքը:

*

* *

Հիմա անդորրութիւնն իջեր է վանքին վրայ:
Գիշերուան այս մենութեան խորհրդաւոր պա-
հուն, երբ աշխարհէն եկող ձայներն ու լոյսերը
մարեր են, երբ հոգիին լուռ ձայները բառ են
հագեր, Նարեկացիի անունով կնքուած այս շէն-
քի ձեղունին տակ աղօթքը ահա թեւ կ'առնէ
Նարեկացիի վերասլաց թեւերով ու երկնահամ
բառերով —

«Օրհնէ՛ մեզ, Տէ՛ր,

Այս սուրբ իւղով

Ու Քու ահաւոր, լուսաւոր,

Երկնաւոր, զարմանաւոր,

Աննառ փառքերու գովեստին համար

Մաքրակօցներու բուրվառով խնկուած,

Սուրբ, սուրբ, անֆնին, անպատմ,

Բարձրեալ, ողորմած, գերերգուած,

Ճշմարիտ բարեւար եւ սուրբ անունդ

Ասո՛վ քե մեզի փրկութիւն:

Տո՛ւր նաեւ փաւութիւն,

Պարգեւէ՛ բժշկույթիւն,

Պատրաստէ՛ շնորհք,

Առատաձեռնէ՛ երջանկութիւն:

Երկնասեղաց լոյսի պէս,
 Զեթին օծումեն վերջը,
 Թող ալ անարատ մնամ
 Իմ իղուած այս բանական հիւսուած-
 ֆիս մեջ

Ալ թող չմսնե
 Եւ հոն սեղ չգտնե բնաւ
 Մեղֆին աղօր.
 Ու չաղախե բնաւ
 Հոգիիս կերպարանքը,

Անոնք որ կ'օծուին այս իղով
 Թող հարսի պէս պննուին,
 Գեղեցիկ վայելչութեամբ
 Եւ իբրեւ նշանիկ հոգիներ զարդարուին:

Անո՛վ տոյրութեմ,
 Անո՛վ պարուրութեմ,
 Անո՛վ լուսաւորութեմ,
 Անո՛վ արդարանամ,
 Անո՛վ ազնուանամ,
 Անո՛վ պսակութեմ,
 Անո՛վ թագաւորեմ ...»:

Որովհետեւ՝

*Միւռոնուած ժողովուրդ էնք և միւռոնելի
 առաքելութիւն ունինք:*

Հսկ' մեր ձայնը ճի՛ միւռոնի տղբիւր, Տէ՛
երկնաւոր:

« Դու իսկ եւ մեռոն
Ամբիժ, մաքուր անաղաւտ
Որ հանապազ բուրն յանձինս մեր
Եւ արբոց բոց »:

Հսկ' միւռոնիդ ձայնը մեր միւռոնեալ հոգի-
ներէն, Տէ՛ր երկնաւոր և Աստուած հարցն մերոյ:

ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊՍ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

26 Հոկտեմբեր, 1972

Անթիլիաս, Լիբանան

